Štvrtok 20. mája 2021

P9_TA(2021)0248

Zvrátenie demografických trendov v regiónoch EÚ pomocou nástrojov politiky súdržnosti

Uznesenie Európskeho parlamentu z 20. mája 2021 o zvrátení demografických trendov v regiónoch EÚ pomocou nástrojov politiky súdržnosti (2020/2039(INI))

(2022/C 15/11)

Európsky parlament,

— so zreteľom na voľný pohyb pracovníkov, ktorý zaručuje článok 45 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“),

— so zreteľom na článok 174 ZFEÚ o posilnení hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti Únie,

— so zreteľom na článok 107 ods. 3 písm. c) ZFEÚ, ktorý umožňuje použiť pomoc na rozvoj určitých hospodárskych oblastí za predpokladu, že táto podpora výrazne neovplyvní hospodársku súťaž (regióny tzv. kategórie C),

— so zreteľom na článok 349 ZFEÚ o najvzdialenejších regiónoch,

— so zreteľom na články 9, 46, 47, 48 a 147 ZFEÚ, pokiaľ ide o niekoľko aspektov práce a zamestnanosti v EÚ,

— so zreteľom na Európsky pilier sociálnych práv, najmä na jeho zásady 2, 3 a 20,

— so zreteľom na návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú spoločné ustanovenia o Európskom fonde regionálneho rozvoja, Európskom sociálnom fonde plus, Kohéznom fonde a Európskom námornom a rybárskom fonde a rozpočtové pravidlá pre uvedené fondy, ako aj pre Fond pre azyl a migráciu, Fond pre vnútornú bezpečnosť a Nástroj pre riadenie hraníc a víza (COM(2018)0375), a najmä na jeho kapitolu II o územnom rozvoji,

— so zreteľom na návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (COM(2020)0408),

— so zreteľom na svoje uznesenie zo 17. apríla 2018 o posilnení hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti v Európskej únii: 7. správa Európskej komisie ([1]),

— so zreteľom na svoje uznesenie zo 14. novembra 2017 o zavádzaní nástrojov politiky súdržnosti zo strany regiónov pri riešení demografickej zmeny ([2]),

— so zreteľom na svoje uznesenie z 15. novembra 2011 o demografickej zmene a jej dôsledkoch pre budúcu politiku súdržnosti EÚ ([3]),

— so zreteľom na svoje legislatívne uznesenie z 27. marca 2019 o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde ([4]),

— so zreteľom na článok 20 ZFEÚ, nariadenie (EÚ) č. 492/2011 ([5]) a smernicu 2004/38/ES ([6]) o voľnom pohybe pracovníkov a ich rodinných príslušníkov v rámci Únie,

— so zreteľom na správu Komisie zo 17. júna 2020 o vplyve demografickej zmeny,

---

([1]) Ú. v. EÚ C 390, 18.11.2019, s. 53.
([2]) Ú. v. EÚ C 356, 4.10.2018, s. 10.
([3]) Ú. v. EÚ C 153 E, 31.5.2013, s. 9.
([4]) Ú. v. EÚ C 108, 26.3.2021, s. 566.
([5]) Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci Únie (Ú. v. EÚ L 141, 27.5.2011, s. 1).
([6]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. EÚ L 158, 30.4.2004, s. 77).

Štvrtok 20. mája 2021

— so zreteľom na plán Komisie z 27. júla 2020 s názvom Rozvoj vidieka: dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti ([7]),

— so zreteľom na závery Rady s názvom Demografické výzvy – ďalší postup, ktoré boli prijaté 8. júna 2020,

— so zreteľom na zelenú knihu s názvom Starnutie: Podpora medzigeneračnej solidarity a zodpovednosti, ktorú Komisia predložila 27. januára 2021,

— so zreteľom na plán Komisie zo 16. novembra 2020 s názvom Demografická zmena v Európe: Zelená kniha o starnutí ([8]),

— so zreteľom na správu Európskej siete na pozorovanie územného rozvoja a súdržnosti (ďalej len „ESPON") z decembra 2017 o geografii novej dynamiky zamestnanosti v Európe,

— so zreteľom na politický dokument s názvom „Addressing labour migration challenges in Europe: An enhanced functional approach" (Riešenie výziev migrácie za prácou v Európe: Posilnený funkčný prístup), ktorý vypracovala sieť EPSON v júni 2019,

— so zreteľom na správu o celosvetových vyhliadkach obyvateľstva za rok 2019, ktorú vypracovalo oddelenie OSN pre hospodárske a sociálne záležitosti – odbor obyvateľstvo,

— so zreteľom na správu Európskej komisie o vplyve demografických zmien zo 17. júna 2020 ([9]),

— so zreteľom na európsky index regionálnej konkurencieschopnosti za rok 2019,

— so zreteľom na štúdiu OECD s názvom Prispôsobenie sa demografickým zmenám vypracovanú na prvé zasadnutie pracovnej skupiny krajín G20 pre zamestnanosť, ktoré sa uskutočnilo v rámci japonského predsedníctva G20 od 25. do 27. februára 2019 v Tokiu,

— so zreteľom na barcelonské ciele z roku 2002,

— so zreteľom na správu Výboru regiónov o vplyve demografických zmien na európske regióny z roku 2016,

— so zreteľom na správu Výboru regiónov z roku 2018 s názvom Riešenie problému úniku mozgov: miestny a regionálny rozmer,

— so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov s názvom Demografické zmeny: návrhy na meranie a riešenie ich negatívnych dôsledkov v regiónoch EÚ z 12. – 14. októbra 2020,

— so zreteľom na dlhodobú víziu Komisie pre vidiecke oblasti, ktorá sa v súčasnosti pripravuje,

— so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov s názvom Stratégia EÚ pre oživenie vidieka z 8. – 10. decembra 2020,

— so zreteľom na správu Výboru regiónov o posúdení územného vplyvu zameraného na demografické zmeny z 30. januára 2020,

— so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,

— so zreteľom na stanoviská Výboru pre zamestnanosť a sociálne veci a Výboru pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka,

([7]) Ares(2020)3866098.
([8]) Ares(2020)6799640.
([9]) https://ec.europa.eu/info/files/report-impact-demographic-change-reader-friendly-version-0_sk

— so zreteľom na správu Výboru pre regionálny rozvoj (A9-0061/2021),

A. keďže rozmiestnenie obyvateľstva na miestnej, regionálnej, celoštátnej úrovni a na úrovni EÚ, ako aj jeho stabilita alebo zmena má v jednotlivých členských štátoch a ich regiónoch veľmi odlišnú dynamiku, čo má nerovnomerný vplyv na fenomén vyľudňovania a v konečnom dôsledku na sociálnu, hospodársku a územnú súdržnosť Únie; keďže podľa európskeho indexu regionálnej konkurencieschopnosti za rok 2019 existuje rozdiel medzi hlavnými/metropolitnými regiónmi a okrajovejšími oblasťami, pričom 78 % európskeho obyvateľstva žije v mestských oblastiach alebo funkčných mestských oblastiach a využíva kvalitné služby v oblasti energetiky, dopravy a digitálnej pripojiteľnosti, pričom mnohé okrajové regióny sa v tejto súvislosti stále stretávajú s ťažkosťami; keďže politika súdržnosti ako hlavný zdroj verejných investícií v EÚ, ktorá predstavuje 8,5 % vládnych kapitálových investícií, môže zohrávať dôležitú úlohu pri riešení týchto demografických výziev, a to aj v záujme zachovania prirodzenej demografickej rovnováhy EÚ v dlhodobom horizonte;

B. keďže na účely tejto správy „vysielajúce regióny“ sú regióny, ktoré strácajú zručnosti a/alebo kompetencie na vysokej úrovni (v jednom alebo viacerých sektoroch/oblastiach) v prospech iných regiónov v dôsledku trvalej emigrácie počas určitého obdobia, a „prijímajúce regióny“ sú regióny, ktoré získavajú zručnosti a/alebo kompetencie na vysokej úrovni (v jednom alebo viacerých sektoroch/oblastiach) v dôsledku trvalého prisťahovalectva počas určitého obdobia;

C. keďže demografické trendy sú ovplyvňované aj zmenou klímy a najmä záplavami a vlnami horúčav súvisiacimi s týmto procesom; keďže koordinovaný prístup, ktorý integruje zásady udržateľnosti, ekologizácie a digitalizácie v rôznych politikách EÚ, by tiež mohol prispieť k zvráteniu negatívnych demografických trendov;

D. keďže existuje úzka súvislosť medzi poskytovaním sociálnych služieb, fyzickou prepojenosťou a prepojenosťou IKT, vzdelávaním a pracovnými príležitosťami na jednej strane a schopnosťou pritiahnuť obyvateľstvo do určitých oblastí a udržať si ho na druhej strane; keďže mnohé regióny EÚ vrátane vidieckych oblastí, ktoré tvoria 44 % rozlohy Únie, vzdialené, okrajové, ostrovné a horské regióny, ktoré trpia z geografického, sociálneho a hospodárskeho hľadiska, stále čelia závažným rozdielom pri poskytovaní týchto služieb; keďže tieto regióny sú obzvlášť postihnuté nízkou hustotou, vyľudňovaním vidieka a trendmi vyľudňovania s negatívnym vplyvom na starnutie obyvateľstva, generačnú výmenu a rozvoj poľnohospodárstva; keďže by sa mali rozvíjať väčšie synergie s dopravnou politikou EÚ, aby sa riešili osobitné potreby regiónov s nízkou hustotou a vyľudňujúcich sa regiónov; keďže súčasný trend starnutia obyvateľstva EÚ má významné hospodárske a sociálne dôsledky, ako je vyššia miera závislosti, tlak na fiškálnu udržateľnosť a udržateľnosť sociálneho zabezpečenia a zvýšený tlak na služby zdravotnej starostlivosti a sociálne služby;

E. keďže voľný pohyb pracovníkov je jednou zo štyroch slobôd, ktoré zaručuje Európska únia a jej vnútorný trh;

F. keďže za posledné desaťročia sa síce zaznamenal výrazný nárast počtu obyvateľov EÚ, miera rastu však v súčasnosti klesá a očakáva sa, že počet obyvateľov sa z dlhodobého hľadiska značne zníži; keďže v roku 2015 EÚ zaznamenala prvý prirodzený pokles obyvateľstva s väčším počtom úmrtí než narodení; keďže Európa v roku 2019 predstavovala len 6,9 % svetovej populácie a do roku 2070 bude predstavovať menej ako 4 % svetovej populácie, pričom prudký pokles sa prejavuje najmä vo východnej a južnej Európe v dôsledku kombinácie nízkej miery pôrodnosti a čistej migrácie v rámci EÚ z týchto oblastí; keďže dlhodobé demografické trendy v európskych regiónoch naznačujú nižšiu pôrodnosť a starnúce spoločnosti s výnimkou niektorých najvzdialenejších regiónov, najmä Mayotte, kde sa do roku 2050 predpokladá nárast počtu obyvateľov o 38 % v porovnaní s úrovňou v roku 2010, a popri Francúzskej Guyane s príslušným nárastom o 26 % ([10]);

G. keďže demografické aspekty by sa mali začleniť do rôznych politík, a to aj ich začlenením do dlhodobých priorít; keďže je dôležité zhromažďovať a monitorovať spoľahlivé štatistické údaje a podporovať výskum a výmenu osvedčených postupov na všetkých úrovniach s cieľom podporiť lepšie pochopenie demografických výziev, predvídať ich vplyv na trhy práce a rozvíjať inovatívne a účinné riešenia na zabezpečenie prostredia priaznivého pre starších ľudí;

([10]) Zdroj: INSEE (francúzsky Národný inštitút pre štatistiku a hospodárske štúdie), OSN.

H. keďže v dôsledku zdravotnej a hospodárskej krízy spôsobenej pandémiou ochorenia COVID-19 je jasné, že solidarita medzi generáciami spolu s primeraným financovaním zdravotnej a sociálnej starostlivosti a udržateľným hospodárstvom predstavuje hnaciu silu procesu obnovy a vytvárania inkluzívnejších a odolnejších spoločností; keďže pandémia ochorenia COVID-19 odhalila krehkosť našich systémov zdravotnej starostlivosti, najmä v súvislosti so starnúcim obyvateľstvom; keďže pandémia ochorenia COVID-19 opäť zdôraznila význam ochrany a podpory dôstojnosti starších ľudí a ich základných práv v EÚ;

I. keďže kríza spôsobená ochorením COVID-19 bude mať pravdepodobne významný vplyv na mieru pôrodnosti a úmrtnosti a migračné toky v Európe, ale úplné hospodárske, zamestnanecké a sociálne dôsledky pandémie ešte stále nie sú známe; keďže krátkodobé a dlhodobé vplyvy mimoriadnych opatrení, ktoré sa prijali v reakcii na krízu, na demografické trendy sa budú musieť dôkladne analyzovať, a to aj z rodového hľadiska; keďže predbežné štúdie naznačujú, že pandémia prehĺbila existujúce nerovnosti medzi mužmi a ženami vrátane nárastu neplatenej opatrovateľskej práce a zvýšenia straty pracovných miest; keďže kríza v oblasti verejného zdravia má neprimeraný vplyv na ženy a dievčatá, a najmä na tie najzraniteľnejšie skupiny, ktorý by politika súdržnosti mala zohľadniť, a to aj nasmerovaním investícií do služieb starostlivosti a zlepšením pracovných podmienok v tomto odvetví, ako aj podporou prechodu na hospodárstvo poskytujúce starostlivosť;

J. keďže v rámci Európy sa od začiatku hospodárskej krízy v roku 2008 zaznamenal pohyb mladých vzdelaných odborníkov z južnej a východnej Európy do severozápadnej Európy; keďže sociálno-ekonomické podmienky v regióne úzko súvisia s jeho dynamikou úniku a prílevu mozgov; keďže vysielajúce regióny a prijímajúce regióny budú musieť spolupracovať pri riešení výziev, ktorým čelia, a využívať integrované prístupy na vypracovanie dlhodobých politík zameraných na maximalizáciu kvality života obyvateľstva;

K. keďže inovácie a investície do ľudského kapitálu sú pre členské štáty a ich regióny hlavnými hybnými silami sociálno-ekonomického rastu a zvyšovania zamestnanosti zo strednodobého až dlhodobého hľadiska;

Súčasné charakteristiky a výzvy súvisiace s demografickými zmenami v EÚ

Všeobecné úvahy

1. zdôrazňuje, že „štyri slobody“ sú základným kameňom konkurencieschopnosti a hodnôt EÚ; poznamenáva však, že väčšia pozornosť by sa mala venovať ich vplyvu na demografické trendy a súvisiacim dôsledkom na rovnováhu medzi členskými štátmi a v rámci nich, ako aj na ich hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť; zdôrazňuje, že EÚ čelí veľkej demografickej výzve, ktorá sa napriek rôznym vplyvom v jednotlivých regiónoch musí uznať a riešiť holistickým spôsobom, aby sa napravila negatívna prirodzená demografická rovnováha v posledných rokoch; keďže zvrátenie súčasných negatívnych demografických trendov na európskych územiach opatreniami, ktoré riešia ich príčinu a nie iba ich dôsledky, by malo byť prioritou Európskej únie spolu s dvojitým cieľom zrýchlenia klimatickej a digitálnej transformácie;

2. v tejto súvislosti si všíma výrazné demografické rozdiely spojené s rôznymi hospodárskymi príležitosťami, poskytovaním služieb, dostupnosťou, dopravou a digitálnou prepojenosťou, na úrovni Únie aj členských štátov, medzi centrom, metropolitnými regiónmi a okrajovými oblasťami; v kontexte toho opakuje, že transeurópska dopravná sieť (TEN-T) môže byť účinná len vtedy, ak účinne fungujú miestne dopravné infraštruktúry; zdôrazňuje, že tieto rozdiely sú viditeľné najmä vo vidieckych oblastiach alebo v tých oblastiach, ktoré čelia prírodným alebo osobitným obmedzeniam, ako sú riedko osídlené a horské regióny, ako aj medzi pevninou a ostrovmi a najvzdialenejšími regiónmi; pripomína, že dostupnosť väčšiny ostrovov a najvzdialenejších regiónov sa vyznačuje zriedkavou a často nákladnou dopravou;

3. poznamenáva, že HDP na obyvateľa, úroveň príjmov, miera zamestnanosti, miera plodnosti, sociálno-ekonomické faktory, rozdiely medzi vidiekom a mestom a starnutie obyvateľstva patria medzi najdôležitejšie faktory s priamym vplyvom na demografiu; konštatuje, že najmä v dôsledku súčasnej dynamiky zamestnanosti vznikajú demografické toky v rámci regiónov EÚ, ktoré vedú k sociálno-územným rozdielom a problémom, ktoré bude musieť riešiť politika súdržnosti

po roku 2020; zdôrazňuje, že modely vnútornej migrácie z východných, južných a centrálnych regiónov do severných a severozápadných regiónov zahŕňajú najmä mladých, vzdelaných a kvalifikovaných pracovníkov; konštatuje, že migrácia občanov krajín mimo EÚ umožnila EÚ v posledných rokoch zabrániť úbytku obyvateľov;

4. poukazuje na to, že Európa zjavne čelí starnutiu obyvateľstva a poklesu miery pôrodnosti, čo má vplyv na index ekonomického zaťaženia a negatívny dosah na rast pracovnej sily, ktorý za minulým desaťročím výrazne zaostáva; varuje pred viditeľným poklesom pracovnej sily v regiónoch východnej, južnej a strednej Európy; zdôrazňuje, že starnutie obyvateľstva takisto ovplyvňuje plánovanie bývania a dopravy, potreby infraštruktúry a služieb, ako aj fiškálnu udržateľnosť a udržateľnosť sociálneho zabezpečenia; konštatuje, že sú potrebné politiky aktívneho starnutia s cieľom znížiť negatívny rozmer demografických zmien, najmä vo vidieckych a odľahlých oblastiach, a zabezpečiť primeranú úroveň kvality života všetkých obyvateľov;

5. poukazuje na pretrvávajúcu zdravotnú krízu spôsobenú pandémiou ochorenia COVID-19 a na možné strednodobé a dlhodobé sociálno-hospodárske dôsledky pre dynamiku trhu práce; ďalej vyjadruje poľutovanie nad tým, že pandémia ochorenia COVID-19 mala negatívny vplyv na strednú dĺžku života v Európe; zdôrazňuje, že opatrenia izolácie v domácom prostredí a obmedzenia kontaktu medzi ľuďmi majú napriek ich pozitívnemu účinku na zníženie miery nákazy zjavný vplyv na výrobu, dopyt a obchod, pričom dochádza k znižovaniu hospodárskej činnosti, čo vedie k zvyšovaniu miery nezamestnanosti, prudkému poklesu príjmov podnikov a vyšším deficitom verejných financií; konštatuje, že v dôsledku toho možno predpovedať novú vlnu migrácie mladých ľudí v rámci členských štátov aj medzi nimi;

6. zdôrazňuje, že prebiehajúca kríza spôsobená ochorením COVID-19 odhalila značné rozdiely v kvalite a prístupe k službám zdravotnej starostlivosti; v tejto súvislosti pripomína, že treba posilniť verejné služby vo vidieckych oblastiach, ako sú zdravotnícke zariadenia, aby sa riešili veľmi výrazné nerovnosti a rozdiely v strednej dĺžke života na základe miesta bydliska, spoločenského postavenia a úrovne vzdelania; pripomína, že digitálnu priepasť odhalila aj pandémia, ktorá postihla najmä starších ľudí a ľudí žijúcich v menej rozvinutých regiónoch, vidieckych a/alebo horských odľahlých oblastiach, ako aj v najvzdialenejších regiónoch;

7. zdôrazňuje ďalšiu výzvu, ktorú odhalila pandémia, konkrétne potrebu zabezpečiť dôstojné pracovné a životné podmienky sezónnym pracovníkom, ktorí sú dôležití pri dopĺňaní nedostatku pracovných síl v určitých hospodárskych odvetviach, najmä v poľnohospodárstve;

8. zdôrazňuje, že stanovenie rozmeru procesu vyľudňovania je samo osebe výzvou, keďže štatistické záznamy neposkytujú presné údaje a údaje o osobách, ktoré opúšťajú určité oblasti, sú k dispozícii až po mnohoročných oneskoreniach; okrem toho poznamenáva, že demografické prognózy Eurostatu na nasledujúce desaťročie naznačujú, že vidiecke aj mestské regióny môžu čeliť úbytku obyvateľov; v tejto súvislosti poukazuje na to, že je dôležité správne vyhodnotiť rozmer demografických výziev a primerane ich riešiť, a to aj s cieľom bojovať proti radikalizácii a hnutiam, ktoré sú proti európskemu integračnému procesu, a posilniť hospodársku, sociálnu a územnú súdržnosť; odporúča preskúmať možnosť použitia ďalších ukazovateľov okrem HDP a hustoty obyvateľstva na klasifikáciu území so závažnými a trvalými znevýhodneniami; okrem toho zdôrazňuje význam aktualizovaných štatistických demografických údajov rozčlenených aspoň na úrovni NUTS 3 na lepšie monitorovanie vplyvu demografických trendov na územia a na umožnenie účinnejších a cielenejších opatrení na ich riešenie; žiada členské štáty, aby investovali do modernizácie kapacít na zhromažďovanie údajov na účely demografického vývoja na rôznych úrovniach NUTS;

Miestny a regionálny rozmer

Vysielajúce regióny

9. konštatuje, že vo všeobecnosti vidiecke, postindustriálne oblasti a mestá, ktoré sú nedostatočne rozvinuté v porovnaní hlavnými metropolitnými oblasťami, ako aj vzdialené územia vrátane ostrovov a najvzdialenejších regiónov čelia mnohým špecifickým situáciám: výrazný pokles počtu obyvateľov aj v dôsledku miery pôrodnosti, nižšia úroveň príjmov, ako je priemerná vnútroštátna úroveň alebo priemerná úroveň v EÚ, a ťažkosti s územnou integráciou s ostatnými regiónmi, v dôsledku čoho sú zraniteľnejšie voči riziku vyľudňovania; zdôrazňuje, že táto situácia vedie aj k ťažkostiam v prístupe k verejným službám, ako je bývanie, vzdelávanie, zdravotná starostlivosť vrátane prístupu k životne dôležitým liekom; poukazuje na to, že vo vidieckych regiónoch v súčasnosti žije 28 % obyvateľov Európy, podľa predpovedí však tento podiel v budúcnosti výrazne klesne; zdôrazňuje, že iniciatívy EÚ zamerané na vidiecke oblasti, ako je politika súdržnosti

a poľnohospodárska politika, by sa mali ďalej posilňovať presadzovaním lepšej koordinácie politických iniciatív na posilnenie zamestnanosti mladých ľudí, podnikania, digitalizácie a podpory mladých a nových poľnohospodárov; víta v tejto súvislosti zámer Komisie urýchliť zavádzanie vysokokapacitnej širokopásmovej infraštruktúry na riedko osídlených a vidieckych územiach a považuje to za príležitosť na zlepšenie kvality života a na podporu príležitostí na vzdelávanie, tvorby pracovných miest, inovácie, zlepšenia dostupnosti zdravotníckych služieb a iných verejných služieb, prispôsobenia sa technologickým zmenám a rozvoja kultúrnych priestorov a voľnočasových aktivít; zdôrazňuje, že ženy vo vidieckych oblastiach zohrávajú podstatnú úlohu pri rozvoji týchto komunít a že väčšie uznávanie práce a práv žien na trhu práce na vidieku by výrazne znížilo riziko vyľudňovania; nabáda Komisiu a členské štáty, aby vytvorili osobitné stratégie, ktorými sa podporí posilnenie postavenia žien vo vidieckych oblastiach; nabáda na zhromažďovanie údajov rozčlenených podľa pohlavia s cieľom identifikovať a riešiť všetky súčasné rodové nerovnosti;

10. upriamuje pozornosť na niektoré faktory ovplyvňujúce demografické zmeny, ktoré nútia obyvateľov uvedených oblastí opúšťať tieto oblasti a ostatných odrádzajú od toho, aby sa do nich presťahovali: nedostatočná infraštruktúra vrátane chýbajúceho rýchleho širokopásmového internetu a chýbajúcich dopravných sietí, vysoká miera nezamestnanosti mladých, menej pracovných príležitostí, najmä na pozíciách, ktoré si vyžadujú vysokoškolské vzdelanie, a vo všeobecnosti aj pre ženy, nedostatok verejných a súkromných služieb, sťažený prístup k zdravotnej starostlivosti, menšia ponuka vzdelávania a verejnoprospešných a sociálnych služieb, v dôsledku čoho je náročnejšie prispôsobiť sa technologickej zmene, a nedostatok kultúrnych zariadení a voľnočasových aktivít; okrem toho pripomína vplyv zmeny klímy a prírodných rizík, ktoré s ňou súvisia, na vyľudňovanie, ako sú intenzívne vlny horúčav vedúce k dezertifikácii niektorých južných oblastí;

11. zdôrazňuje, že táto nedostatočná diverzifikácia v regionálnej hospodárskej štruktúre určitých regiónov prináša riziko vzniku negatívneho „zaradenia“, a to aj medzi ich obyvateľmi, ktorí môžu prejavovať nespokojnosť s kvalitou života a so zariadeniami a službami, ktoré majú k dispozícii; v tejto súvislosti vyjadruje znepokojenie nad tzv. geografiou nespokojnosti, ktorá sa rozrastá v mnohých regiónoch EÚ, v ktorých majú ľudia pocit, že sa na nich zabudlo, a ktorá úzko súvisí s demografickými zmenami; v tejto súvislosti zdôrazňuje účinok úniku mozgov, ktorý vedie k migrácii kvalitne vyškolených a vysokokvalifikovaných ľudí z určitého regiónu alebo krajiny do inej oblasti; poukazuje najmä na to, že hromadný odchod zdravotníckeho personálu, ako sú lekári a sestry, a pedagogických zamestnancov, ktorý sa ešte viac prehĺbil výraznými škrtmi vo verejnom financovaní zdravotníctva a sociálnej starostlivosti v uplynulých rokoch, viedol k zhoršovaniu kvality zdravotnej starostlivosti a vzdelávania, v dôsledku čoho je najmä vo vzdialených vidieckych oblastiach a v najvzdialenejších regiónoch sťažený prístup sťažený prístup k vysokokvalitnej starostlivosti a vzdelávaniu;

12. zastáva názor, že aj mestské oblasti sú vystavené vyľudňovaniu, keďže od roku 1990 zaznamenalo úbytok obyvateľov každé piate mesto v Európe; poznamenáva však, že zmenšovanie počtu obyvateľov miest nie je vždy nepretržitý lineárny proces a môže byť nárazové alebo dočasné, a to v závislosti od územného kontextu;

13. zdôrazňuje systém tzv. vnútornej periferizácie v tom zmysle, že regióny strednej, východnej a južnej Európy hlásia výrazne záporné hodnoty miery čistej migrácie obyvateľstva, kým regióny severnej a západnej Európy hlásia výrazne kladné hodnoty, keďže prijímajú vysoké počty ekonomických migrantov; domnieva sa, že tieto rozdiely sa prehlbujú aj vo vidieckych oblastiach, v ktorých sa zdroje politiky súdržnosti a SPP musia dôraznejšie zamerať na inovácie s cieľom povzbudiť mladých ľudí, aby sa začali venovať poľnohospodárstvu, ako aj na digitalizáciu, mobilitu na vidieku a rozvoj inteligentných miest, ako aj na poskytovanie pomoci rodinným poľnohospodárskym podnikom pri využívaní výhod inovácií a nových technológií;

Prijímajúce regióny

14. berie na vedomie, že metropolitné oblasti v okolí veľkých miest zaznamenávajú kladné hodnoty miery migrácie s typickým pohybom obyvateľstva z vidieka do miest v dôsledku čoraz viac urbanizovanej koncentrácie v modeloch rastu zamestnanosti;

15. poznamenáva takisto, že regióny majúce veľký podiel ľudí s vysokou úrovňou vzdelania a poskytujúce viac pracovných príležitostí pre ľudí s vysokou úrovňou vzdelania sú menej vystavené procesu vyľudňovania;

16. zdôrazňuje, že sektory vedomostnej ekonomiky prispievajú k regionálnemu rozvoju a ponúkajú vysokú úroveň sociálneho kapitálu, sietí a technológií; uznáva, že inovačné hospodárske činnosti sa typicky vyskytujú v technologicky vyspelejších regiónoch, kde sú lepšie dostupné dostatočné aglomerácie „inteligentných“ podnikov;

17. zdôrazňuje na druhej strane, že nadmerná koncentrácia obyvateľov v niektorých mestských oblastiach už má negatívne vedľajšie účinky, ako je preťaženie, rastúce náklady na bývanie a dopravu, znečistenie, nedostatočná dostupnosť vody, problémy so zneškodňovaním odpadu, vysoká spotreba energie, zhoršovanie kvality života a rozrastanie miest, ako aj značné riziko chudoby a sociálneho vylúčenia a neistota v prípade určitých skupín obyvateľstva; zdôrazňuje, že tieto negatívne účinky viedli k tomu, že miestne orgány neboli schopné poskytovať služby všetkým obyvateľom mestských oblastí; varuje pred niektorými negatívnymi účinkami vysokej koncentrácie obyvateľstva v mestských oblastiach na verejné zdravie, na ktoré poukázala pandémia ochorenia COVID-19;

18. poznamenáva, že migrácia má priamy vplyv na inkluzívnosť v mestách, vyžaduje si politické reakcie a podporné opatrenia prispôsobené rôznym územným kontextom; pripomína v tejto súvislosti, že ekonomickí migranti viac prispievajú vo forme daní a príspevkov na sociálne zabezpečenie, než dostávajú v rámci individuálnych dávok; zdôrazňuje potrebu posilniť politiky začleňovania a podporovať v tomto smere miestne a regionálne samosprávy;

Reakcie prispôsobené na mieru: hľadanie riešení problému demografického poklesu

19. zdôrazňuje význam súčasných iniciatív, ako sú európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na aktívne a zdravé starnutie, aktívny a asistovaný život a znalostné a inovačné spoločenstvá EIT pre digitálnu oblasť a zdravie; vyzýva Komisiu, aby pri riešení demografických výziev, ktorým čelia európske regióny, zohľadnila riešenia, ktoré už boli výsledkom týchto iniciatív, na prispôsobenie sa demografickému posunu; poukazuje na význam európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie ako spôsobu podpory vzdelávania a odbornej prípravy v oblastiach, ktorým hrozí vyľudnenie;

20. zdôrazňuje, že miestne, regionálne a vnútroštátne orgány, profesijné združenia a mimovládne organizácie sú nevyhnutné na identifikáciu a posúdenie osobitných investičných potrieb vo vidieckych a mestských oblastiach, pokiaľ ide o mobilitu, územnú prístupnosť a základné služby, a tým aj na uvoľnenie potenciálu príslušných oblastí vrátane hospodárskych, sociálnych a demografických trendov; domnieva sa preto, že by mali zohrávať rozhodujúcu úlohu ako aktívni účastníci pri vypracúvaní územných stratégií pochádzajúcich od miestnych komunít; zdôrazňuje, že je dôležité zahrnúť podľa možností osobitnú rozpočtovú reakciu na zvrátenie demografických trendov v príslušných programoch EÚ a vykonať posúdenia vplyvu verejných politík na demografiu; poukazuje na to, že územný prístup k nástrojom EÚ, ako sú udržateľný rozvoj miest, stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou alebo integrované územné investície (IÚI), by mohol predstavovať užitočný nástroj, ktorý možno použiť na udržanie a vytváranie pracovných miest, zlepšenie príťažlivosti regiónu a zvyšovanie dostupnosti služieb na miestnej úrovni; uznáva veľký potenciál obehového hospodárstva a biohospodárstva pri oživení týchto oblastí a požaduje špecificky prispôsobenú technickú pomoc na podporu miestnych a regionálnych samospráv pri navrhovaní a vykonávaní týchto stratégií, a to aj využitím participatívnych metód zapájajúcich miestne zainteresované strany, sociálnych partnerov a občiansku spoločnosť;

21. poukazuje na to potrebu rozvíjať európsky program rozvoja vidieka zameraný na zlepšenie prístupnosti, príťažlivosti a udržateľného rozvoja vidieckych a vzdialených oblastí, aby mal pozitívny vplyv na hladké fungovanie dodávateľského reťazca a vnútorného trhu; konštatuje, že dostupnosť a príťažlivosť týchto oblastí možno zlepšiť prístupom ku kapitálu pre podnikateľov a MSP a investíciami do inovačných ekosystémov na podporu tvorby znalostí a šírenia technológií, ako aj poskytovaním kvalitných verejných a základných služieb, digitalizácie, a to aj pre malé podniky, digitálnej inovácie a digitálnej pripojiteľnosti a vysokokvalitných dopravných služieb; domnieva sa, že miestne a regionálne samosprávy by mali čo najefektívnejšie určiť primerané poskytovanie služieb a koncepcia „posudzovania vplyvu na vidiek“ by sa mala používať na riešenie osobitných potrieb vidieckych a vzdialených oblastí so zameraním na vykonávanie politiky a zavádzanie primeraných riešení;

22. zdôrazňuje, že dopravné siete môžu zohrávať rozhodujúcu úlohu pri riešení demografických zmien a zastavení vyľudňovania posilnením prepojenia medzi vidiekom a mestami, a to aj investíciami do verejnej dopravy a iných služieb mobility vo vidieckych oblastiach; v tejto súvislosti zdôrazňuje význam zlepšenia dopravnej infraštruktúry, a to aj údržbou a revitalizáciou existujúcich dopravných spojení a poskytovaním spojení s TEN-T, ktoré sú obzvlášť dôležité vo vidieckych, okrajových, ostrovných a najvzdialenejších regiónoch, a to podporou prechodu na udržateľné a inteligentné dopravné siete a posilnením interoperability v dopravných systémoch ako súčasti stratégie pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu;

Štvrtok 20. mája 2021

23. domnieva sa, že udržateľný vidiecky cestovný ruch by mohol hrať veľmi dôležitú úlohu pri riešení javu vyľudňovania, pri podpore vytvárania pracovných miest a pri zvyšovaní hospodárskej a demografickej diverzifikácie vidieckych oblastí;

24. uznáva, že pri prechode na klimatickú neutralitu a udržateľnú a inteligentnú mobilitu v súlade s cieľmi zelenej dohody sa musia zohľadniť potreby a výzvy vidieckych regiónov vrátane tých, ktoré súvisia so zmenou klímy; okrem toho sa domnieva, že tieto investície umožnia spravodlivý a rovnocenný prechod na digitálne hospodárstvo a digitálny online vzdelávací systém dostupný všetkým občanom vrátane najzraniteľnejších osôb; v tejto súvislosti zastáva názor, že politika súdržnosti zohráva zásadnú úlohu prostredníctvom investícií do kvalitných verejných a základných služieb;

25. domnieva sa, že Urbánna agenda pre EÚ, v rámci ktorej sa vymedzujú hlavné priority a činnosti na zlepšenie kvality života v mestských oblastiach, by mohla prispievať k vytváraniu primeraných nástrojov na podporu rastu, integrácie, spolupráce a inovácií a riešenie sociálnych výziev; trvá takisto na tom, že treba vypracovať stratégie zamerané na posilnenie vedomostnej ekonomiky a inteligentnej špecializácie v európskych regiónoch, a to aj vytvorením vedomostných sietí a podporovaním investícií do ľudského kapitálu; zdôrazňuje úlohu miest a regiónov vo vyľudnených aj preľudnených oblastiach; opakuje, že mestám a regiónom treba priamo sprístupniť ďalšie možnosti financovania s cieľom vykonávať programy na miestnej úrovni, a vyzýva na maximálne využitie Európskej mestskej iniciatívy;

26. zdôrazňuje, že politika súdržnosti by mala prispieť k lepšiemu začleňovaniu žien do plánovania politiky regionálneho a mestského rozvoja s cieľom navrhnúť rodovo inkluzívne mestá a komunity prospešné pre všetkých; okrem toho sa domnieva, že investície v rámci ESF+ by mali podporovať zamestnateľnosť žien a osamelých rodičov, ktorí sa snažia nájsť si zamestnanie, mali by zabezpečiť financovanie cenovo dostupných zariadení starostlivosti o deti a podporovať mladé rodiny; pripomína, že potreby detí, o ktoré sa stará rodinný príslušník alebo ktoré žijú osamote, zatiaľ čo rodičia pracujú v zahraničí, by sa mali riešiť aj prostredníctvom poradenských služieb, prístupu k bývaniu, zdravotnej starostlivosti a vzdelávaniu; zdôrazňuje tiež význam právnych predpisov ústretových voči rodinám, ktoré uľahčujú uspokojivú rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom;

27. zdôrazňuje, že investície by sa mali zameriavať aj na podporu mladých ľudí, starších ľudí, osôb so zdravotným postihnutím a iných zraniteľných skupín pri ich vstupe alebo zotrvaní na trhu práce a mali by im pomôcť nájsť si kvalitné zamestnanie, pričom osobitná pozornosť by sa mala venovať najvyľudnenejším vidieckym a odľahlým oblastiam; domnieva sa, že by sa mala preskúmať aj špecificky prispôsobená odborná príprava s cieľom podporiť koncepciu „hospodárstva zameraného na dobré životné podmienky“, ako aj prístupy zdravého a aktívneho starnutia;

28. pripomína, že potreby etnických menšín by sa mali riešiť aj v kontexte riešenia demografických výziev;

29. pripomína potrebu stratégií zameraných na zvrátenie migrácie za prácou na úrovni EÚ, ako aj na vnútroštátnej a regionálnej úrovni; vyzýva miestne, regionálne a celoštátne orgány a orgány EÚ, aby vypracovali politiky, ktoré zvýšia príťažlivosť ich regiónov z hľadiska pracovných príležitostí, a bojovali proti úniku mozgov vo vysielajúcich regiónoch prevenciou, zmierňovaním následkov a primeranými reakciami, a to aj s využitím prostriedkov, ktoré poskytuje politika súdržnosti; v tejto súvislosti zdôrazňuje, že vo viacerých členských štátoch už existuje niekoľko iniciatív, ako sú stimuly pre pracovníkov s vysoko špecializovanými zručnosťami zamerané na to, aby v príslušných regiónoch dochádzalo k prílevu namiesto úniku mozgov;

30. zdôrazňuje, že zdravotná kríza spôsobená ochorením COVID-19 zasiahla všetky členské štáty a regióny v rôznej miere a pravdepodobne bude viesť k novým trendom v demografických tokoch; v tejto súvislosti pripomína, že dodatočné zdroje pre EFRR a ESF poskytnuté prostredníctvom Pomoci pri obnove v rámci politiky súdržnosti a pri obnove území v Európe (REACT-EU), aby sa zabezpečila riadna a rozsiahla obnova hospodárstva EÚ po kríze, by mohli výrazne pomôcť udržať zamestnanosť a vytvoriť nové pracovné miesta v oblastiach, ktorým hrozí vyľudňovanie, a to aj podporou pre MSP a samostatne zárobkovo činné osoby; víta zavedenie pružných foriem organizácie práce vrátane práce na diaľku alebo skráteného pracovného času a zdôrazňuje, že táto podpora sa musí poskytovať nediskriminačným spôsobom;

31. v tejto súvislosti pripomína, že pandémia zdôraznila význam digitalizácie v celom hospodárstve pri zmierňovaní následkov obmedzenia sociálnych kontaktov a slobody pohybu, ako aj pri uľahčovaní monitorovania zdravia alebo telekonzultácie a pri poskytovaní služieb zdravotnej starostlivosti v riedko osídlených oblastiach alebo oblastiach, ktoré čelia prírodným alebo demografickým výzvam; domnieva sa, že príležitosti, ktoré to ponúka, by sa mali využiť na vytváranie nových pracovných miest v oblastiach so starnúcim obyvateľstvom;

32. poukazuje na zvýšené rozšírenie práce na diaľku počas krízy spôsobenej ochorením COVID-19 a domnieva sa, že sa to môže ukázať ako užitočný nástroj na zvrátenie trendov vyľudňovania vo vidieckych oblastiach, ktorý mladým ľuďom so vzdelaním umožňuje zostať v oblastiach, z ktorých by inak odchádzali; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zvážili, ako by telepráca mohla ovplyvniť budúcu mobilitu vnútri EÚ a vnímanú príťažlivosť rôznych regiónov;

Politické odporúčania

33. vyzýva Komisiu, aby navrhla stratégiu v oblasti demografických zmien založenú na týchto hlavných prvkoch: dôstojné pracovné podmienky, rovnováha medzi pracovným a súkromným životom, územný aspekt politík na podporu hospodárskej činnosti a zamestnanosti, primerané poskytovanie sociálnych služieb vo verejnom záujme na všetkých územiach, účinná miestna verejná doprava, primeraná starostlivosť o závislé osoby a dlhodobá starostlivosť a kvalitné pracovné podmienky s osobitným dôrazom na nové formy práce a ich sociálny vplyv;

34. naliehа na členské štáty a regionálne orgány, aby uplatňovali integrovaný prístup k riešeniu demografických výziev prostredníctvom nástrojov politiky súdržnosti, a nabáda na podporu inteligentných obcí a iných systémov stimulov s cieľom udržať obyvateľstvo a prilákať mladých ľudí do vidieckych a polomestských oblastí;

35. pripomína, že v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti sa poskytne rozsiahla finančná podpora na zvýšenie odolnosti a zlepšenie pripravenosti hospodárstiev členských štátov na budúcnosť, a trvá na tom, že členské štáty by mali vzhľadom na svoje osobitné okolnosti navrhnúť opatrenia na riešenie demografických zmien, najmä v najzraniteľnejších oblastiach, vo svojich národných plánoch obnovy a odolnosti; domnieva sa, že príprava týchto plánov si vyžaduje aktívne zapojenie miestnych a regionálnych orgánov, keďže to má osobitný význam pri posudzovaní týchto plánov a pri budúcom riadení týchto plánov členskými štátmi; domnieva sa, že by sa mali rozvíjať synergie medzi politikou súdržnosti a programami EÚ novej generácie, aby sa zabezpečil komplexnejší prístup k demografickým výzvam;

36. zdôrazňuje význam Fondu pre spravodlivú spoluprácu (ďalej len „FST“) a jeho vykonávacieho mechanizmu, ktorých cieľom je podpora komunít postihnutých energetickou transformáciou, ako aj prispievanie k vytváraniu nových príležitostí pre vidiecke a postindustriálne oblasti a k znižovaniu rizika vyľudňovania; domnieva sa, že v tejto súvislosti by sa mali podporovať miestne a regionálne iniciatívy spolupráce;

37. zdôrazňuje, že demografická zmena je pre EÚ základnou výzvou a jej riešenie by malo byť prioritou pri navrhovaní a vykonávaní programov; v tejto súvislosti pripomína, že jedným z hlavných cieľov stanovených v nariadení o EFRR a Kohéznom fonde na nasledujúci viacročný finančný rámec (2021 – 2027) je podpora mestských a vidieckych oblastí so zemepisným alebo demografickým znevýhodnením, pričom členské štáty musia vyčleniť finančnú podporu EÚ na projekty, ktoré podporujú environmentálne udržateľný a sociálne inkluzívny hospodársky rozvoj v príslušných regiónoch; v tejto súvislosti pripomína, že osobitná podpora by sa mala poskytnúť oblastiam úrovne NUTS 3 alebo klastrom miestnych správnych jednotiek s hustotou obyvateľstva menej ako 12,5 obyvateľa na km štvorcový alebo s priemerným ročným poklesom počtu obyvateľstva o viac ako 1 % v rokoch 2007 až 2017, na ktoré by sa mali vzťahovať osobitné regionálne a vnútroštátne politiky s cieľom zabezpečiť lepšiu fyzickú prepojenosť a prepojenosť IKT, zlepšiť kvalitu sociálnych služieb a prístup k nim, podporovať podnikanie a vytváranie kvalitných pracovných príležitostí prostredníctvom nástrojov súdržnosti; víta nový článok nariadenia o EFRR a Kohéznom fonde, v ktorom sa požaduje, aby národné plány podporovali regionálne a miestne oblasti, ktoré čelia neustálemu demografickému poklesu;

38. vyzýva členské štáty, aby vo väčšom rozsahu mobilizovali zdroje ESF a FST a kombinovali ich s vnútroštátnymi a miestnymi investíciami s cieľom riešiť sociálne vylúčenie, energetickú chudobu a materiálnu depriváciu, účinne bojovať proti digitálnej priepasti a digitálnemu vylúčeniu, najmä vo vidieckych oblastiach a medzi mladými ľuďmi, staršími ľuďmi a osobami so zdravotným postihnutím, a zabezpečiť prístup k digitálnym nástrojom a programom a k cenovo dostupným komunikačným infraštruktúram; požaduje preto prístupné a cenovo dostupné príležitosti na získanie digitálnych zručností spôsobom, ktorý bude prispôsobený potrebám starších osôb; poukazuje na to, že tieto iniciatívy majú väčšiu šancu na úspech, ak sú prepojené s príležitosťami na medzigeneračnú výmenu; v tomto zmysle sa domnieva, že by sa mohol ďalej skúmať a podporovať potenciál digitalizácie, robotizácie a umelej inteligencie, pričom treba zabezpečiť vysoké etické normy a zaručiť začlenenie, s cieľom zlepšiť autonómiu a životné podmienky a zdravie starších ľudí;

Štvrtok 20. mája 2021

39. opakuje, že sú potrebné ďalšie miestne a integrované prístupy k politike súdržnosti, národné strategické plány v oblasti spoločnej poľnohospodárskej politiky a národné strategické plány obnovy, aby sa umožnilo jednoduchšie, ale zároveň správne riadenie finančných zdrojov a maximalizácia synergií medzi rôznymi fondmi EÚ a integrovanými nástrojmi; zdôrazňuje potrebu posilniť administratívne kapacity s cieľom znížiť byrokraciu a zabezpečiť jednotné právne predpisy počas celého procesu vykonávania projektu a cielenú technickú pomoc vo všetkých fázach;

40. vyzýva členské štáty, aby pri programovaní a vykonávaní politiky súdržnosti na roky 2021 – 2027 v plnej miere zohľadňovali zásadu partnerstva a aby vo svojich dohodách o partnerstve zohľadňovali osobitné potreby regiónov s demografickými obmedzeniami; zdôrazňuje význam uprednostňovania regionálnych a subregionálnych potrieb vrátane demografických a migračných aspektov a územných výziev (urbanistických a vidieckych); domnieva sa, že tieto stratégie by mali sprevádzať posúdenia územného a demografického vplyvu, ktoré sa vykonávajú súbežne s hospodárskymi, environmentálnymi a sociálnymi posúdeniami; vyzýva Komisiu, aby monitorovala a prípadne zabezpečila úplné vykonávanie kódexu správania pre partnerstvo, čo môže prispieť k zvýšeniu miery využívania politiky súdržnosti súbežne so zvýšenou kvalitou projektov;

41. vyzýva členské štáty, aby zohľadnili rôzne demografické výzvy pri navrhovaní svojich národných plánov podpory obnovy a odolnosti, svojich vnútroštátnych rozvojových politík, dlhodobých stratégií udržateľného rozvoja a špecificky prispôsobených programov politiky súdržnosti, ktoré sú v súlade s cieľmi európskeho semestra, s cieľom zabezpečiť náležité financovanie zamerané na riešenie vyľudňovania a zvrátenie negatívnych trendov a zvýšenie príťažlivosti územia;

42. vyzýva miestne, regionálne a celoštátne orgány v regiónoch ohrozených vyľudňovaním, aby investície zamerali na spôsoby, ako motivovať mladé rodiny k tomu, aby sa usadzovali v týchto regiónoch, ako aj na všeobecnú dostupnosť kvalitných služieb a infraštruktúry za účasti MSP a podnikov poskytujúcich služby, a aby sa sústredili na tvorbu pracovných miest, najmä pre mladých ľudí, na rekvalifikáciu pracovníkov, vytváranie podnikateľských podmienok a podporu MSP; vyzýva členské štáty, aby posilnili svoju podporu v tomto smere; domnieva sa, že prioritou musia byť investície do všetkých úrovní vzdelávania vrátane vzdelávania v ranom detstve, cenovo dostupných, prístupných a spravodlivých služieb mobility, zariadení starostlivosti o deti na podporu účasti žien na trhu práce, ako aj do celoživotného vzdelávania, a to najmä vo vidieckych oblastiach a najvzdialenejších regiónoch; domnieva sa, že je mimoriadne dôležité vytvoriť správne podmienky pre mladých ľudí, aby zostali v týchto regiónoch, a bojovať proti predčasnému ukončovaniu školskej dochádzky tým, že sa im ponúknu atraktívne možnosti vzdelávania, odbornej prípravy, zvyšovania úrovne zručností a rekvalifikácie na miestnej a regionálnej úrovni vrátane digitálnych zručností, a to vzdelávaním v triedach alebo diaľkovým vzdelávaním s cieľom nabádať ich, aby pokračovali v štúdiu v týchto regiónoch; domnieva sa, že regióny budú v tomto úsilí potrebovať sústredenú podporu Únie a členských štátov;

43. požaduje väčšiu podporu regiónom, ktoré zažívajú prudký demografický rast, ako sú Mayotte alebo Francúzska Guyana, a to využitím primeraných finančných zdrojov na zabezpečenie dostatočnej kontinuity základných služieb, ale aj kvality, najmä v oblasti vzdelávania, zdravotníctva a dopravy;

44. považuje za vhodné zapojiť regionálne a miestne samosprávy do dlhodobej kooperatívnej správy vecí verejných a plánovania iniciatív na rôznych úrovniach; žiada Komisiu a členské štáty, aby šírili osvedčené postupy týkajúce sa využívania a prínosov tohto typu správy vecí verejných a plánovania nástrojov na podporu polycentrického rozvoja a využívali posudzovanie územného vplyvu na ďalšie navrhovanie politík EÚ a vnútroštátnych politík, ktoré majú vplyv na demografické zmeny; v tejto súvislosti opätovne zdôrazňuje veľký význam aktívneho a skutočného zapojenia regiónov do plánovania a riadenia Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti s cieľom posilniť účinnosť tohto nástroja;

45. domnieva sa, že inovácie a výskum môžu mať pozitívne účinky presahovania na regionálnej úrovni; nabáda tvorcov politík na regionálnej a vnútroštátnej úrovni, aby využívali nový Mechanizmus na obnovu a odolnosť a EFRR na investovanie do rozšírenia širokopásmového pripojenia s cieľom podporiť digitálnu ekonomiku založenú na vedomostiach, ako aj do poskytovania zdrojov, kvalitných verejných služieb a stimulov v snahe udržať vysokokvalifikovaných pracovníkov, aby sa rozvíjali výskumné centrá v rôznych regiónoch, a tým sa zvýšila príťažlivosť vyľudnených oblastí, najmä z pohľadu mladých talentov a podnikateľov; vyzýva na ďalší rozvoj synergií medzi európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi a programom Horizont Európa, ako aj ďalšími iniciatívami, ako sú iniciatívy, ktoré podporuje Európsky inovačný a technologický inštitút; okrem toho sa domnieva, že atraktívne fiškálne politiky zamerané na investície

do podnikania prostredníctvom znížených daňových sadzieb pre rodiny a prostredníctvom daňových stimulov pre zamestnávateľov a samostatne zárobkovo činné osoby by uľahčili vytváranie pracovných miest a investičné príležitosti; okrem toho sa domnieva, že by sa mohli zvážiť opatrenia nabádajúce mladé rodiny k tomu, aby si kúpili svoj prvý domov, ako aj vyššia miera flexibility, pokiaľ ide o štátne pravidlá, s cieľom prekonať problémy spojené s vyľudňovaním;

46. nabáda regióny, aby využívali svoje konkurenčné výhody stanovené v stratégiách inteligentnej špecializácie; odporúča vypracovať tzv. oázové stratégie zamerané na najúspešnejšie, najviac životaschopné a rastúce odvetvia využívaním miestneho potenciálu na rozvoj regiónu; vyzýva miestne a regionálne samosprávy, aby investovali do iniciatívy na podporu zamestnanosti mladých ľudí so zameraním na prilákanie mladých a vyškolených pracovníkov, na udržanie tých, ktorí sú v súčasnosti zamestnaní, na podporovanie podnikania a na miestne a vnútroštátne stimuly a stimuly EÚ; ďalej zdôrazňuje význam presadzovania opatrení podporujúcich solidaritu medzi generáciami, aktívne starnutie a príležitosti, ktoré ponúka tzv. strieborná ekonomika, ako hlavnej zmeny politiky vo vidieckych oblastiach, keď sa problém starnúceho obyvateľstva stáva príležitosťou na rozvoj uvedených oblastí;

47. zdôrazňuje potrebu širšej územnej perspektívy v súlade s Novou Lipskou chartou: Transformačný potenciál miest využiteľný pre verejné blaho a Územnou agendou 2030 na posilnenie sietí menej významných miest a menších obcí s cieľom využiť ich významný potenciál na posilnenie územnej, hospodárskej a sociálnej súdržnosti mimo ich bezprostredných hraníc, a to prostredníctvom väčšieho prepojenia medzi mestami a vidiekom, funkčných oblastí a regionálnej spolupráce;

48. vyzýva Komisiu, aby sa zamerala na koordináciu politiky na úrovni EÚ, pokiaľ ide o otázky týkajúce sa oblastí funkčnej spolupráce na rôznych úrovniach, ako je cezhraničná, makroregionálna spolupráca a spolupráca medzi vidiekom a mestami, s cieľom riešiť demografické výzvy;

49. trvá na tom, že investície treba zamerať na informačné a komunikačné technológie a ľudský kapitál, keďže majú potenciál zmenšiť vzdialenosti medzi používateľmi a prilákať vysokokvalifikovaných pracovníkov, aby sa predišlo digitálnej priepasti a zabezpečila sa digitálna súdržnosť; zdôrazňuje, že je dôležité financovať infraštruktúry IKT, rozvoj a zavádzanie týchto technológií v MSP a na školách vo vidieckych, ostrovných, horských a izolovaných regiónoch a regiónoch s transformujúcim sa priemyslom, a to aj financovaním z Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a všeobecnejšie z fondov politiky súdržnosti; zdôrazňuje, že je dôležité usilovať sa o rovnaké a súbežné zavádzanie týchto technológií v regiónoch a členských štátoch, aby sa zmenšili rozdiely v príťažlivosti a digitálnej priepasti;

50. uznáva, že „magnetické mestá“ primárne prispievajú k budovaniu regionálnych „pólov rastu“; zdôrazňuje však, že menej významné mestá zohrávajú rozhodujúcu úlohu v regionálnom rozvoji a v tejto súvislosti vyzýva Komisiu a členské štáty, aby zaviedli do praxe stratégie na harmonizovaný rozvoj týchto miest;

51. domnieva sa, že obce by mali presadzovať iniciatívy „otvorených inovácií“ a využívať pritom vedomosti na urýchlenie procesu inovácií a na rozvíjanie prístupu založeného na spolupráci s príslušnými partnermi a zainteresovanými stranami s cieľom vytvoriť regionálne inovačné ekosystémy;

52. zdôrazňuje potenciál modrého hospodárstva zvrátiť negatívny demografický trend na malých ostrovoch a v okrajových prímorských regiónoch v EÚ; zdôrazňuje, že riadne vykonávanie činností modrého hospodárstva, ak by sa dôkladne monitorovalo s cieľom zmierniť akékoľvek negatívne environmentálne externality a zvýšiť sociálno-ekonomické prínosy pre celý hodnotový reťazec vrátane malých podnikov, vnútrozemských území a miestnych občanov, by mohlo pomôcť v boji proti vyľudňovaniu v južnej Európe a prispieť k rozšíreniu príjmov z pobrežných miest do obcí na vidieku, zvýšiť sociálne začlenenie a dosiahnuť ciele zakotvené v Európskej zelenej dohode;

53. odporúča v prípade potreby reformu systémov vzdelávania a odbornej prípravy v členských štátoch okrem iného rozvojom sústav vzdelávania pre povolania, ktoré sa dajú zlúčiť s prácou na diaľku, v kombinácii s politikami na zabránenie trvalému úniku mozgov z vysielajúcich regiónov; trvá na využívaní miestnych a regionálnych výhod, ako aj na rozvoji miestnych hospodárskych a sociálnych zariadení a špecificky prispôsobených riešení, a to nielen s cieľom zabrániť úniku mozgov, ale aj zvrátiť tento jav; zastáva názor, že odborné vzdelávanie a príprava vrátane mobility pracovnej sily môžu predstavovať účinný spôsob, ako si vymieňať zručnosti a odborné skúsenosti, zväčšiť súbor zručností pracovníkov a zvýšiť ich odolnosť voči rýchlej dynamike trhu práce, a tým prispievať k predchádzaniu úniku mozgov; nabáda regionálne a miestne samosprávy, aby uľahčili prístup k duálnemu vzdelávaniu s cieľom zlepšiť prechod do zamestnania po ukončení

vzdelávania; okrem toho sa domnieva, že treba podporovať celoeurópske „diasporálne stratégie“ zamerané na podporu procesov návratu pre tých, ktorí odišli do atraktívnejšieho regiónu, so zameraním na študentov vysokoškolského vzdelávania v odboroch poľnohospodárstvo a vidiecka ekonomika, ktorí by mali byť motivovaní k návratu do svojho regiónu po ukončení štúdia s cieľom prispieť k ekonomickej životaschopnosti ich príslušných vysielajúcich regiónov;

54. vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že iniciatíva dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti bude zahŕňať praktické riešenia a prostriedky na podporu riešenia situácie v okrajových oblastiach a demografických zmien; domnieva sa, že z tejto dlhodobej vízie pre vidiecke oblasti by sa mala stať skutočná európska vidiecka agenda s hmatateľnými a konkrétnymi cieľmi a pri zapojení všetkých príslušných regionálnych a miestnych aktérov do jej štruktúry aj vykonávania; okrem toho sa domnieva, že by mala zahŕňať stratégiu uplatňovania hľadiska rodovej rovnosti spolu s nástrojmi na posudzovanie vplyvu; vyzýva Komisiu, aby po dohode s členskými štátmi a miestnymi a regionálnymi samosprávami navrhla novú dohodu o demografii v EÚ ako viacúrovňový politický prístup, ktorý by viedol k európskej stratégii pre demografické trendy; domnieva sa, že demografické otázky vrátane vyľudňovania a starnutia by mali patriť medzi otázky, ktorými sa bude zaoberať Konferencia o budúcnosti Európy;

o

o o

55. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie Rade, Komisii, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru, Výboru regiónov a národným a regionálnym parlamentom členských štátov.